

DOMAČI PRIJATELJ.

LETNIK VI.

PRAGI, 1. OKTOBRA 1909.

ŠTEV. 10.

FRANJO NEUBAUER:

PLANINSKA ROŽA.

I.

„Ohrani Bog te v cveti,
planinska roža ti!“
Tako smo zvonko peli
vesele tiste dni.

Na borbo nas poklical
mogočen je vladar—
življenje nas pozvalo
med bojni je vihar.

Pozabili smo pesmi,
pozabili dekle,
ki zapuščena v vasi
osamljeni cvete.

Pojemo druge pesmi
in drug beremo cvet,
a misel nam uhaja
v planinski dragi svet.

Kot zvona glas oddaljen
nam spet in spet zveni:
„Ohrani Bog te v cveti,
planinska roža ti!“

II.

V vasici skriti sred planin
duhti na oknu rožmarin.

Cvetove nosi nagelj tri,
žari, opojno v noč duhti.

Za rožmarinom skrit obraz
strmi v večerni mirni čas.

A rožmarin duhti zastonj,
nihče, nihče ne pride ponj.

In nagelj se zastonj cvetoč
željan skoz okno sklanja v noč.

Solze rose obrazek skrit, —
nihče ne pride jih popit.

IVAN STUKELJ:

NEZNAČAJNEŽ.

Bilo je poletnega popoldne. Skoro v polmračnej sobi je sedel učitelj Petronja. Veternice pri oknu so bile nekoliko od-drznjene, da mu je sijala svetloba na rokopis, ki ga je držal v roki in čital. Soparno mu je postalo in slekel je suknjič ter zopet sedel na stol ter čital rokopis dalje.

Na stolovo naslonilo je oprl desnico, s katero je držal rokopis, v levici pa je sukal svalčico in zdajpazdaj jo pritaknil k ustom ter izpustil nekaj kolobarjev vonjivega dima. Čimdalje nemirneje je sedel na stolu. Zato je položil rokopis na bližnjo mizico, vstal ter slekel telovnik in ga ježno vrgel čez posteljo.

„Ti neznana vročina — — — soparno, dá bi se človek skuhal!“ godrnjal je polglasno sam s seboj.

Zopet je sedel in čital. Vmes je prenehaval, kakor bi hotel posebno pozorno premišljevati vsebino prečitanih vrst ter je pri tem parkrat močno potegnil iz svalčice. Stegnil je nato svoje noge po sobi, s hrbtom pa se naslonil na steno. Pa tudi ta lega mu ni bila udobna.

Vročina mu je bila iznova nadležna. Vstal je, odvezal si kravato, odpel si ovratnik ter ga ježno zalučil k telovniku na posteljo, da je glasno zaškrobotal ob steni. Nevoljno je zapihal in srajco si razgalil na prsih in rokave si prisuknil gori do komolcev.

Potem pa je sedel in dalje čital. Tuintam mu je sitna muha sedla na roko ali obraz. Srdit je zamahnil po njej.

Zdaj je bel metulj prifrftal skozi veternice, privabile so ga cvetice na oknu. Izhoda pa ni mogel najti in nemirno je letal pod stropom. In Petronja ga je ježno motril, najraje bi ga bil s čim lopnil.

Ni mogel mirno čitati. Tam nekje je pajek klal muho, da je glasno cvilila.

Srdit se je ozrl tja.

„Za vraga, nimam miru,“ je zamrmral. Odloživši rokopis, je prekrižal roki ter nekaj trenutkov mirno kadil.

Nato pa se je iznova naslonil nazaj in čital.

Z glasnim bučem je zdaj skozi veternice pribrenčal velik čmrlj. S svojo trdo glavo je butal zdaj ob strop, zdaj ob to, zdaj ob drugo steno.

„Za šmenta, — — — v sobo dobim celo zbirko teh vražjih žužkov!“

Z nevoljo je sledil z očmi nepokojnemu mrmraču. Slednjič pa mu je bilo že vendar preveč in potegnil je brisačo izza držala ob steni in z veliko ognjevitostjo se je spustil v boj z nadležnežem. Siromak pa ni mogel najti izhoda, zato je dobil udarec zdaj tu, zdaj tam, da je glasno zdrknil ob steni, pa se zopet z glasnim brenkom dvignil proti stropu.

Učitelju pa ni nič preostalo, nego da je odprl veternice in srečno pognal vsiljivca. Zadovoljno se je odahnil, ko je ta odrčal, kakor da bi se kdove kakega sovražnika iznebil.

V sobo je zdaj priplula žarna svetloba. Petronja se je ozrla tja doli po pobočju od šole, tam je stala majhna bela hišica. Njegov pogled je za nekaj časa obvisel na njej. Potem pa je zopet zaprl veternice. Stemnilo se mu je pred očmi ob nagli premeni svetlobe in teme, da ni videl predse.

Sedel je k mizi, podprl glavo z obema rokama ter se globoko zamislil.

Tam zunaj na vasi pa se je razlegnila glasna dekljiča pesem. Zdrznil se je.

Kako mu je drugekrati radostno zadrhtelo srce ob teh glasih, saj je bil to spev — njegovega dekleta tam iz tiste bele hišice. —

Košček njegovega življenja se mu je začel sedaj razgrinjati pred očmi. Začetek njegovega „romana“. Kako se bo končal? — — Tako žalostno, kakor je čital ravnokar na teh polah? . . .

Njegov prijatelj mu je postal v oceno povest polno istinitega življenja. Plah je še, ne upa si še z rokopisom naravnost v uredništvo. Poprej še hoče slišati sodbo svojega prijatelja.

Novela v rokopisu z naslovom „Prevara“ je pripovedovala o učitelju Mirku Stojanu, idealnem človeku, ki ga je usoda privedla v neko malo vas. Zaljubil se je v njo, ko je stal prvič pod korom v cerkvi. Gori nad njim je pelo dekle kakor seraf. To je bila Kresnikova Mima. In prilastil si jo je v nekoliko tednih. Dekle je bilo zlata duša, pa izobrazbe ni imelo. Znalo je samo za silo kuhati in nekaj šivati. Njega pa je ravno veselila pristna narava njegove ljubice. Kakor bi hotel rešiti problem, kaka je žena, ki si jo mož popolnoma sam vzgoji, je poročil to dekle navzlic vsem ugovorom svojih prijateljev in znancev in spletkam njegovih sorodnikov.

Učitelj Stojan je vžival medene tedne srečnega zakona in začel je takoj vzgajati svojo ženo. Z roko v roki sta stopala po izprehodih in on ji je razlagal in razkazoval v prirodi to in ono. Ona ga je pri tem pogledovala z žarečimi očmi in s sladkim nasmehom na ustnih. Kako pazljivo učenko imam,“ si je mislil. A kmalu je zapazil, da ona gleda le njega in nje duh hodi mimo njegovih razlag, da ga občuduje in obožava zbok njegove učnosti, da uživa samo trenutke njegove ljubezni. Ko se Stojan

naslaja ob kakem krasnem planinskem razgledu, mu ona sloni na rami, iz oči ji seva živ ogenj ljubezni, nje duša pa je kakor mrtva za vso to krasoto. Nekdaj stojita ob solnčnem zahodu in Stojan se zagleda v čarokrasne barve oblakov in odsevajočih gorskih vrhov, kakor je videti le v naših planinah. Razlagal ji je to krasoto in razkazoval.

„Glej v tale kot! Tamle oni ostasti zeleni vrh, poleg pa oblak z zlatormenim robom, pod njim pa onega svetlomodrega, še nižje temnovijoličnega. Ah, pa tam na ono stran, tam višje, kako krasno!“

Stojan ji je pogledoval v obraz ter pričakoval samo eden izraz občudovanja iz njenih ust in silil dalje s svojo razlago.

„Oh, Mirko, saj vidim, kolikrat sem že videla kaj takega.“

To ga je užalilo in spustil je dnesnico, s katero jo je rahlo k sebi pritiskal.

„Ti si hud? Ne zameri mi, jaz ne vidim nič posebnega.“

On pa je nevoljno zamahnil z roko, češ: „Kaj pač ti umeš!“

Besed ni slišala, pa dobro je čutila ta očitek in plašna je stopila za korak od njega. Igrala se je tresočih rok z robom svojega predpasnika.

Izprevidela je, da ga je razžalila, približala se mu počasi ter mu naslonila roko na ramo solza se ji je prikradla v oko. Mirko je razumel to solzo, del je levico okoli pasu ter jo zopet na rahlo pritegnil k sebi.

Pa s svojo vzgojo ni hotel odnehati. Kak križ je imel ž njo tudi pri knjigah. Kar se mu je zdelo jasno kahor beli dan, tega ni razumela ona in topo je gledal v knjigo ta njeni drugače bistri in jasni obraz.

Bilo je to za njega in njo velika muka. Ozlevoljena mu je nekdanj rekla: „Ti ravnaš z menoj kakar s kako šolarico.“

Pisatelj potem krasno orisal vse te dušne borbe med obema mladima zakoncema.

Stojan je bil ž njo ljubezniv tiran, a vendar grozen tiran.

Razpori med njima so se množili, a tudi vedno bolj ostrili.

Tega tiranstva že ni mogla uboga Mima več prenašati in zabrusila mu je nekdanj v obraz. „Zakaj si prišel pome, to neumno kmečko gos, kakor me za hrbtom imenujejo tvoji tovariši, jaz bi bila lahko prišla na premožno kmetijo in ne bi mi bilo treba mesečno čakati na te uboge krajcarje učiteljske plače!“

To je Mirka zapeklo v dno srca. Začelo se je odslej pri njem nesrečno življenje. Pohajal je po gostilnah in popival, kadar koli sta se doma sporekla.

In konec?

Po hudem prepiru pobegne Mirko nekega zimskega dne v sosedno vas v gostilno. Ponoči nastane huda vihra z meteži.

Mima je sama na postelji, ne more zaspati. Grozna slutnja ji trešči v glavo, kaj ko bi se Mirko opil in ostal v zametih. Vstane, obleče se in ga gre iskat.

In res, reši ga iz metežev nezavednega. V pijanosti je zabredel v sneg.

Vsa premočena, spotena in utrujena se potem Mima komaj privleče domu.

Vleže se v posteljo, žile so ji bile po glavi kakor majhna kladveca.

Na smrt oboli . . .

Nobene pomoči več! V dveh dneh je bila mrlič, in ž njo je umrlo še eno bitje, ki je je dozdej nosila pod srcem. —

Dvoje življenj kot žrtev njegovega tiranstva. Tega ni mogel prebiti Mirkov duh — zblaznel je . . .

* * *

Učitelj Petronja je laskavo pohvalil prijateljevo novelo tako v kompoziciji kakor tudi v tehniki in snovi.

Črez teden dni pa je izginil iz Novevasi. Pri okrajnem šolskem svetu je prijavil, da se odpove svoji službi, ker si je izbral nov poklic.

Pisal je svojemu dekletu Faniki. Prosil jo odpuščenja, zahteval ji, da je imel pošten namen ž njo, a slutil, da bi jo onesrečil. Kot vrlo dekle mu bo ostala vedno v dobrem spominu. Bolje je, da gredo njuna pota narazen . . .

In uboga Fanika, ki si ni bila svesta nikake krivde, prejovala je odkraja dni i noči. Zasanjala si je tako lepo življenje. Zdaj pa vse v nič . . .

Petronjo pa so obsojali kot grdega neznačajneža, ki je svoje dekle ljubil leto dni samo v svojo zabavo, potem pa jo zapustil, da si k temu koraku ni imel nikakega razloga.

Vse to mu je pisal eden izmed najbližnjih prijateljev iz Novevasi.

„Neznačajnej!“ zvenelo je Petronji po ušesih. Na tihem se je že kesal, da je napravil ta korak, ki bi lahko postal usodopoln za njegovega dekleta. Morda je s tem činom celo upropastil bitje, koje je ljubil z vso mlado dušo?

Neznačajnej . . .

Od Novevasi ni dobil nobenega poročila več, odkar se je tudi njegov prijatelj izselil odtam. Vedno je trepetal za usodo svoje nekdanje ljubljene Fanike.

Petronja je vstopil v železniško službo v visokih Tirolih. Tu je prebolel svojo ljubezen.

Preteklo je nekaj let in Petronja je bil prestavljen službeno v slovensko domovino v neki majhen trg.

Neko nedeljo popoldne je čakalo polno potnikov na kolo-dvoru. V trgu je bila birma in zdaj so bili za odhod pripravljeni botri in botrice, birmanci in birmanke. Občinstva se je kar trlo na peronu. Petronja je stal ob železniški dragi s svojo rdečo

službeno čepico ter ravno odredil, da se imata k prihodnemu vlaku pripeti še dva vagona.

Pestra je bila ta množica. Najbolj slikovite so bile botrice v narodni noši s pečami na glavi in pa birmanke v belih oblekah in z raznobojnimi venčki na temenih.

Petronja se je oziral po občinstvu. Zagledal se je v neko mlado brdko botro. Lice ji je žarelo izza tančičaste peče. Poleg je stala birmanka. Tako znan obraz se mu je zdel in videti je bilo, da se tudi ta ženska zanima zanj.

Glej, zdaj se mu celo smehljaje približuje.

„Dober dan, gospod!“ ga pozdravi.

„Kaj želite?“

„Ali me res ne poznate?“

Pri zadnjem stavku jo je spoznal po njenem izgovoru.

„Vi ste — — —“ bil je v zadregi in ni vedel, kako bi jo imenoval, potem pa je pogumno rekel: „Fanika!“

„Da! Ali sem se res tako izpremenila, da me niste takoj izpoznali. Ta peča na glavi me dela najbrže tako neznano. Jaz sem vas pa spoznala na prvi pogled; me ženske imamo bistrejše oči.“

In zasmejala se je zvonko, da so se ji delale jamice v zdravih rdečih licih. Podala mu je roko. Nič se ji ni tresla. Podala mu jo je, kakor se to dogaja med znanci.

V zadregi je Petronja uprl pogled v poleg stoječo birmanko.

„O, to je samo moja birmanka. Moja dva še ne smeta biti tako velika“, dejala je hitro ter se zopet nasmejala. „Cirila je stara štiri leta, a Stanko bo kmalu tri leta. Poredna sta oba in mi delata dosti nepokoja.“

Nastal je mučen molk.

Pa ona je zopet povzela besedo.

„Oprostite, ali ste vi oženjeni?“

„Ne!“

„Zakaj pa ne? Ali ste res držali tako zvesto svojo obljubo, ki ste jo izrekli v svojem pismu, ki ste mi ga pisali zadnjikrat?“

„Res.“

Napravila je obraz, kakor da ga pomiluje.

„Čemu to? Nama ni bilo namenjeno, da bi se bila vzela. Kdove, morda je bilo za naju oba res le sreča, da sva šla narazen.“

„Veseli me, da ste le vi srečni.“

„Prosim vas, pridite me obiskat. Bivam v Loméh, za dve postaji od tukaj. Imamo veliko posestvo in krčmo. In dozdam sem, hvala Bogu, srečna. Moj mož je ljubezniv človek in rada ga imam. Po teti iz Maribora sem podedovala par tisoč in se omožila.“

„Čestitam.“

„Pridite nas torej obiskat, veselilo bo mene in moža. Nič napačnega ne bo med nama, ostaneva si le dobra znanca in prijatelja. Bog je tako odločil. Morda je to dobro tudi za vas,“ rekla je z resnim obrazom ter ljubeznivo vanj uprla oči.

Zdaj je prižvižgal vlak in Petronja je moral k svoji službi. Podala sta si roki, kakor stara prijatelja.

„Zbogom!“

„Zbogom!“

* * *

Tisti večer pa je bil Petronja nenavadno živahen, skoro poskočno vesel v svoji družbi. Čudili so se mu omizniki, ker so ga v teh dveh mesecih, kar tukaj biva, spoznali kot bolj tihega družabnika, ki je rad govoril večjidel resne stvari.

Ugibali so, ter slutili kako posebno srčno zadevo. A njegove seveda niso mogli uganiti.

On pa se je zadovljivo smehljal in na tihem blagroval samega sebe, da je bil v svoji prvi tako idealni ljubezni neznačajnejš.

M. M. SELJANOV:

KO SO POKOPALI MOJEGA OČETA...

Očeta so mi pokopali.

Odšel sem s pokopališča; ko sem se vračal domov, so noge hodile kar same od sebe, menda iz navade, jaz sploh nisem vedel, da hodim in kaj se godi z menoj.

Pred seboj sem še vedno videl duhovnika; prejel je za lopato, zagrabil je z njo nekoliko zemlje, jo vrgel v grob in rekel: „Iz prsti si ga naredil...“

Nato je votlo zadonelo. Pogrebci so začeli grniti zemljo v grob in debele grude so padale in udarjale ob krsto mojega očeta. V glavi mi je zašumelo in na oči mi je legla megla. Svet se je zazibal pred menoj...

Kako je bilo dalje, se ne spominjam več in tudi se ne spominjam, kako sem prišel domov. Stopil sem v hišo. V sobi je še vladal mrtvaški duh. Okna so bila odprta in hladna jesenska sapa je vlekla skozi sobo. Pri dveh oknih je sijalo novembersko solnce in njegovi žarki so risali na tleh dva četverkotnika.

Soba je bila prazna, nikogar ni bilo v njej. Iz spalne sobe, ki se je nahajala na drugem koncu hiše, so prihajali glasovi — glasovi joka in žalosti. Moja mati je bila tam in sosede so bile in sorodniki.

Zapustil sem sobo, z mrtvaškim duhom napolnjeno in sedel sem na klopi pred hišo. Novembersko solnce je sijalo in se oprlo

ob steno, toda bilo je slabo, brez moči in skoro nisem občutil, da sije. Konec je bilo njegovemu vladanju.

Nisem dolgo sedel, ko je prišel po poti človek, ki ga nisem videl še nikdar v svojem življenju. Na hrbtu je nosil malho in tudi oblečen je bil po beraško. Velik je bil, kakor ni bil nikdo v naši vasi velik, tudi star še ni bil in hodil je zelo hitro.

Hitro je šel po poti in govoril je sam s seboj. Toda govoril je tako na glas, da sem ga lahko slišal.

„Pa je umrl in zakopali so ga! Kaj mu pomaga zdaj premoženje, ko ga več ni? Zapustiti ga je moral in umreti, kakor bom tudi jaz umrl, ki nič nimam in beračim. Do revežev je bil trd . . .“

Tako je govoril in krenil na sosedovo dvorišče. Toda pri sosedu je kmalu opravil in zopet se je vrnil na pot. Naše hiše se je ognil.

Ko je prišel nazaj na pot, je zopet začel govoriti; govoril pa je bolj glasno kakor poprej in lahko ga je bilo slišati po celi vasi.

„Trd je bil do revežev, siromaki se mu niso smilili, berače pa je odganjal od hiše kakor pse. Bogat je bil, reveže je pa preziral. Mislil je, da bo večno živel, pa je moral umreti. Jaz pa še živim in beračim od hiše do hiše.“

Odšel je skozi vas. Jaz pa sem vstal s klopi in gledal za njim, dokler ni zginil na dvorišče tam doli sredi vasi. Ko mi je zginil izpred oči, me je neprijetno streslo po telesu, še bolj neprijetno, kakor če bi me stresel mraz. Nato sem polglasno zašepetal: „Gospod, daj mu večni mir in pokoj! Usmili se njegove duše in ne sodi ga preostro! Glej, vsi smo grešniki . . . Usmiljenje! . . .“

Šel sem nazaj v sobo.

To se je zgodilo tisti dan, ko so pokopali mojega očeta; in tega dogodka ne bom nikdar pozabil v vsem svojem življenju.

PASTUŠKIN:

PRVI KORAK.

No, da. Zgodilo se je čisto enostavno, kakor mu je bilo pač usojeno in kakor je bilo zapisano od vekomaj.

Ko je napravil osem šol, je vtaknil maturo v žep in je prišel domu.

„Kam zdaj?“ je vprašal oče.

„Na Dunaj“, je rekel sin.

„Poberi se izpod moje strehe, vagabund, luteran, nevernik. Nikoli več se ne prikaži pred moje oči, pokvarjeno seme ti. Potil sem se zate, trudil sem se, izprijenec . . .“ i. t. d., saj poznate

te stare litanije, vse po obredu in postavi, veljavni od pamtiveka, od pamtiveka spoštovani, vedno zvesto spolnovani.

* * *

In tako ga je zaneslo v kosarno.

Toliko je pač jasno, da ne more biti človeku mesta pod rodnim krovom, če se oče kesa, da mu je pred dvajsetimi leti očetoval in če bi mu mati najraje odtegnila nekoč izkazano materinstvo.

Po tistih litanijah je prišlo namreč, kakor pride navadno: oče je krel, da se je kadilo kakor o mlatvi na gumnu, mati je stokala in zdihovala in njen obraz je kazal oni neznosno jokavi izraz, ki mesari sinu srce in ga pahne siloma od doma, ker ve, da je on tako bridko maskiral rodno mater, a ve tudi, da mu ni mogoče drugače.

In tako ga je zaneslo v kosarno.

Kakor dete na materinih grudih se je smejalo krasno jesensko jutro nad probujajočim se mestom, ko je vlak zažvižgal, zaškripal in obstal. Iz vozov se je usula domača pesem:

Kdo zdaj bo travco kosil
in kdo jo bo sušil
in kdo bo dekle ljubil,
ko bom se poslovil?

Sam in zamišljen je stopal Milan za fanti in njegova duša je bila žalostna — no, da, recimo: do smrti.

Pesem se je vzdignila in Milan je čakal in čakali so fantje, da se razmahne in plane v višave in si osvoji mesto, kakor si je osvojila domačo poljano tolikokrat. Nič takega. Enkrat, dvakrat je plahutnil škrjanec, enkrat, dvakrat je zamahnila perut in je hipoma odrekla, kakor prestreljena se je mahoma povesila; pesem je zamrla v velikomestni ulici in je utihnila kakor slavec, ki ga je obšlo hrepenenje ob nepoklicani uri.

Kdo zdaj bo dekle ljubil?

V cesarski raševini, Milan, s puško na rami, Milan, in s sabljo za pasom. Celo leto, Milan, celo dolgo leto, tristošestdeset dni, ne, tristošestdeset; letos je prestopno leto. In potem — ? Čemu vprašanje, čemu razmišljanje? Dovolj je sedanje bridkosti, dovolj in preveč. Lahko boš srkal, Milan, lahko boš pil in zalival z njo svojo ljubezen. Boš videl, kako bo cvetela, kako se bo razgorela!

„Hahaha!“ se je zakrohotalo v njem; sebe ugonablajoča ironija se je zasmejala, sebi se rogajoča porogljivost.

Tako je puhtela polagoma romantičnost in naivnost iz njegovega srca. O, nič zato! To so zdravi trenotki, ko vdari k zaletosti nagnjena, v prenapetost sanjajoča neizkušena mladega človeka na začetku poti skozi življenje ob trdovratni in nepre-

makljivi kanton mrzle istinitosti, in želeli bi bilo samo, da bi usoda naklonila vsakomur takih trenutkov, kajpada pravično mero in v prijazni minuti. Zjeklenitev je vendar nekaj lepega; se vam ne zdi?

Štirje so bili, vsak je imel pod vratom lunin krajec — če prvi ali zadnji, pač vseeno — in tako so se približali fantom in so jih kratkomalo povezali. Kakor rimski legionar k sv. Petru je stopil eden tudi k Milanu:

„Tudi vi ste izmed tistih, tudi vi ste peli“.

„Nisem“.

„V imenu postave“.

„V imenu teptane postave“ je zaškrtal Milan.

Kdove kolika postaja na tem križevem potu je bila to. Če bi štel, bi se uštel; preveč jih je bilo.

Zdaj jim vsaj ni bilo treba vpraševati po vojašnici, imeli so četvero vodnikov, četvero zanesljivih kažipotov. Ljudje so se ozirali za njimi, postajali in stikali glave skupaj.

„A paar wind'sche Hunde“, je udarilo Milanu od strani na uho. Oblasten glas je izgovoril te besede, polne uzvišenega pomilovanja, ki zadene človeka kakor s kijem.

Milan je zasekal zobe v ustnice in je paradiral molče skozi tuje mesto, sebi in narodu v nezasluzeno sramoto.

Če je slišal prej govoriti o naši hlapčevski čudi, ovčji pohlevnosti, krotki plahosti in njenih vzrokih. se mu je zdela včasih vsa stvar nekam pretirana; zdaj je razumel. Videl je pred seboj svoje rojake, njih sklonjene postave, njih upognjene tilnike, in dasi jim ni mogel gledati v obraz, vendar je videl v duhu pred seboj vso neizmerno malodušnost, razlito po njem, vse trpljenje in vso boleost, porojeno iz krivičnega sramotenja.

In veste, kako padajo take reči na mehke duše, na naše ljudi?

Koncem ulice je zasijalo črnožolto; kosarna.

Prva pot je bila v temnico; njihovo spremstvo jih je tako izborno priporočilo.

Nič veselja niso prinesli s seboj, niti mrvice radosti, in upanja tako malo. Kako naj gori leščerba skozi tri leta, če ni olja niti za eno noč? Kako naj sije upanje, zatrto v prvi kali?

Zjeklenitev je vendar nekaj lepega; se vam ne zdi?

„Hahaha“, se je zakrohotalo v Milanu. O, te vrste krohot reže v dušo, pa je zdrav, veste, in ni ravno bez življenske moči!

* * *

Drugi dan se je preoblekel in se je pogledal v šipi na oknu.

Hej, to ga je spreletelo! Ta uniforma je dišala po moči, ti rudeči našitki so dihali slast in veselje do življenja. Kakor da je stopil iz čudežne kopeli, se mu je zdelo. Zakorakal je naprej in nazaj, da je zapel trdi tlak pod njim.

Ogledal si je puško risano — to krasno orožje! Kolika je vredna že misel, da ti je treba, če postane butara prenerodna in presitna, samo pritisniti z ного na petelinček; misel, da nosiš na rami smrt in življenje, zase in za druge! Tako prostega se čuti človek, tako samosvojega ob zavesti, da ima toliko moč nad razmerami, da jim lahko vsak trenotek osle pokaže, če pride z njih vrtoglavo samovoljo navzkriž.

Šel je in je prelistal svoje papirje in se je še bolj razveselil. Tukaj cel kup odličnih spričeval, tam matura z odliko, obložena in opremljena s še posebno laskavimi pripomnjami.

„Hahaha,“ se je zakrohotalo znova v njem. „Kaj ni to posebna slast, kaj ni to uživanje, dodeljeno samo izvoljenim, pre-mišljevat, koliko učenja je treba, koliko muke, da postane človek lepa ni čla, tako lepa, da ves širni svet ne ve kaj početi z njo, ta ničla, prelestna v svoji ničevosti!“

* * *

Milan, čudne postajajo tvoje besede. In kaj mrmraš že zopet in si poješ na tihem venomer:

Turk bo zasuknil meč,
vrgel bo glavco preč,
ti me nikol'ne boš videla več.

Milan, ti se preveč smeješ.

Gospod stotnik, vzemite Milanu puško! ko se ne bo več tako krohotal, tedaj mu jo dajte!

ŠTEFAN P.:

VSILJIVKI.

Čemu zdihuješ, plakaš, moleduješ,
ponujaš vedno svoje mi srce?
Čemu ljubezen strastno mi vsiljuješ,
ko veš, da té izsiliti — ne gre?

Podobnejša bi zdela Afroditi
se mi, če ne bi moral vsaki dan
s teboj tako pogostoma se sniti
in tvoj občudovati stas močan.

Prav žal mi je, da ti ljubezni vroče
povračati ne mogel bom nikdar;
pomisli, pač usoda tako hoče,
izruj me iz srca si — za vsigdar!

A v tolažilo dam nasvet ti resen:
pomni dekle, da nisem tak jaz sam;
vsi moški zaničujemo ljubezen,
ki lahka — v krožniku se nosi nam!

JOSIP KORBAN:

SREČNA . . .

I.

Ko se je zmrčilo, je šla Rozinka v svojo sobo. Materi je dejala, da je bolna in se je s kratkimi besedami poslovila od nje.

„Tako, bolna je“, razjezi se gospa Resnikova in vsa kri ji šine v glavo „bolna je, pravi; o, saj se poznamo! Vem za njeno bolezen. Vselej, kadar se pripelje on z mesta, pa zbolí ta nesrečni otrok trmoglavi.“

Še-le ko stopi s trdimi koraki gospod Mrak v sobo, pomiri se žena nekoliko.

„Že zopet je zbolela . . . Saj pravim, v grob me bo spravila s svojo trmo . . . Tako dobro bi ji lahko bilo, pa noče, noče. Bog mi pomagaj!“

„In jaz imam tega otroka tako rad“, dé s tresočim, jokavim glasom gospod Mrak in pade na bližnji stol. Z rokama si zakrije oči.

„Vedel sem že vnaprej, da bo zbolela, a vendar sem se podal na pot. Ko jo pa tako ljubim! Vi ne veste gospa. Pri vsem mojem opraviilu, povsod, naj bom, kjer hočem, povsod me spremlja misel le na njo. Nevem kaj bi . . . Ko bi tega ne bilo, gospa, ko bi tega ne bilo . . . Kaj bi mi kalilo srečo?“ Zaihtel je na glas.

Gospa Resnikova primakne stol bližje. Smili se ji mladi mož.

„Pomirite se gospod Mrak. Nemara je pa v resnici bolna. Ta bleđa barva njenih lic se mi prav nič ne dopade . . . In ponoči je kašljala . . . Nevem, kaj bo. Moj rajniki je tudi tako začel. In Rozinkina sestra in brat. V najlepših letih, ko sta komaj začela živeti, ju je pobrala smrt. Žalostno je na svetu, da se Bogu usmili.“

Spomnila se je svojega moža in otrok in globoka žalost se je vlegla tudi na njeno srce.

Zadnja medla svetloba pojemajočega dneva se umakne prodirajoči temi . . .

II.

S tresočo roko odvijte Rozinka rožnat papir, ki ga je že celi dan nosila nad srcem. Njeni beli prsti se krčevito oklenejo male slike.

„Francelj, moj ljubi, zlati Francelj,“ šepčejo njena ustna in prsi se ji vzdigujejo vesele razburjenosti.

Zjutraj je bila šla po trgu, ko jo pokliče Črevinova Katica:

„Nekaj ti bom pokazala, Rozinka, pojdi sem. Poznaš tega le gospoda?“

Katica pač ni slutila, kako nepopisno srečo je napravila svoji pijateljici.

„Vidiš ga, ali ni zal naš Francelj! Kako se je naredil! Kako čedne brčice ima že pod nosom!... Včasih sta se vidva menda rada imela, kajneda?“

Rozinka ne čuje njenih besed... Široko odprte oči zro na fotografijo in vsi sladki spomini njene prve, edine ljubezni ji stopijo pred dušo, kakor bi jih kdo pričaral. Visokorasel, vitek mladenič črnih oči, črnih las, na njegovi desnici mladenka, modrooka, plavolasa, oba še skoraj otroka stopata po zelenem polju... Koliko si imata povedati mlada človeka! Kako jima žarijo oči sreče, ki se jima je kar naenkrat nasmehljala. Da, v maju je bilo takrat... Ko se je cela narava prebudila v novo življenje, takrat se je tudi v njunih mladih srcih vzbudilo nekaj, dotedaj še nepoznanega. Neka čudovita, skrivnostna sila se je polastila njunih src. Prva ljubezen je pognala svojo kal... In pri kapelici „matere božje“ sredi polja je takrat Rozinka prisegla Francelju, da ga hoče ljubiti celo svoje življenje. Samo njega in nikogar drugzega na svetu.

Kako se je hudovala njena mati!

„Mlečnozobi otroci, pa že mislijo na take reči. Ali sem te tako učila? Kratkotomalo ti prepovem znij občevati. Kar z glave si zbij take neumnosti, drugače mi greš od hiše!“

Iz napol doraslega dekleta, postala je Rozinka cela gospodična.

Prišel je trgovec Mrak in ji začel dvoriti.

„Ta človek se mi dopade,“ rekla je mati. „Rozinka pametna bodi. Kaj boš z onim otrokom, ki ni nič in bog ve, če bo sploh kedaj še kaj iz njega!“

Francelj je odšel v svet. Dolgo že ni dobila nikakega pisma, ne kartice od njega. Menda vendar ni pozabil nje, ubožice. Ko bi on vedel s kako podvojeno silo ga ljubi, odkar ji hočejo obe-siti na vrat onega jokavega Mraka! Izrupati ji hočejo njeno vročo ljubezen iz njenega blagega srca. A, ne bo se jim posrečilo! Pregloboko se je vkoreninila, da bi jo mogla izrupati človeška moč. In naj je Francelj tudi pozabil nje, Rozinka ga ne pozabi nikoli. S sladkimi čustvi se ga bo spominjala do zadnjega dne.

Nikdar ne bo prelomila one svete prisege v mesecu maju. Pa saj je ni pozabil. Kako bi to moglo biti! — — — — —

„Rozinka, ti ga pa imaš menda še vedno rada našega Francelja. Kar zamaknila si se v sliko. Povej no, hočem mu pisati. Ali naj ga pozdravim v tvojem imenu? Kaj pa naj še pišem?“

Rozinka ne more govoriti. Molče stisne prijateljici roko in v njenih otožnih očeh se zasvetijo solze.

Posodi mi sliko za nekaj dni,“ dé komaj slišno, da se ga nagledam. „Oh, Katica, ti ne veš“ . . .

„Pa pravijo, da se boš omožia z onim trgovcem . . . No, posodim ti pa že. Samo pazi, da se znova ne zaljubiš vanj. Kaj bi potem Mrak počel!“ — — — — —

Opojno diši na vrtu mlado cvetje . . . Težak, mamljiv vzduh napolnjuje celo sobo. Ravno pod oknom razprostrl je velik bezeg svoje veje, na njega se naslanja jasminov grm in v kotu, nedaleč stran stoje vitke akacije. Lahek večerni vetrič ziblje dišeče cvetove . . .

Rozinka se spomni povesti, ki jo je bila čitala pred nekaj dnevi. Žalostna povest o zapuščenem, prevaranem dekletu, ki v svojem obupu nanosi močno dišečih rož na svojo posteljo, da jo zaduše s svojim opojnim duhom. Kako se imenujejo take rože, kje rasto? Mogoče hijacinte? . . .

Pozno ponoči je stopila mati v Rozinkino spalnico. Privzdignila je svečo in pogledala na posteljo. Skoraj se je ustrašila. Da bi ne videla, kako so se deviške prsi dvigale v težkem sopenju, mislila bi da leži mrlič v postelji, tako bleda so bila Rozinka lica.

„Kakor rajniki, kakor Vilko in Milka,“ vzdihne žena in odide s povešeno glavo iz sobe . . .

Zjutraj na vse zgodaj vstane Rozinka, kakor prerojena.

„Mati, kako sem srečna! Vi si ne morete misliti, kako sem srečna!“

Oči ji žare, kakor dva oglja in na licih ji zacveto rože.

„Kaj pa je vendar,“ vpraša mati vsa začudena.

„Pomislite mati, on se mi je prikazal v sanjah. On je vasoval nocoj pri meni . . . Tako lepe sanje sem imela!“

„Ti ubožica,“ je dejal in me je poljubil tako goreče, kakor še nikoli. Še sedaj čutim njegov vroči poljub na svojih ustnicah. In kako je bil lep! Če bi ga vi videli, gotovo bi mi ne branili, da ga ne smem imeti rada . . . Oh, mati zakaj ga ne smem ljubiti, saj ni več otrok! Cel mož je, brčice ima pod nosom . . . In kako milo me je gledal s svojimi lepimi očmi. Take oči ima samo Francelj — in vi mi ga branite!“

„Bodi pameten, otrok,“ zasmee se mati. „Kedaj je že Francelj pozabil na te. Ti ne veš, kaj je mesto. V mestu so drugačna dekleta, kakor si ti. In pa koliko jih je! Na vsakega moškega jih pride deset.“

A takoj se ji zresni obraz.

„Rozinka, sinoči sva imela z gospodom Mrakom dolg, važen razgovor . . . On potrebuje gospodinje. Pripravi se za prihodnji predpust.“ — — — — —

III.

„To pa res ni lepo od tebe,“ rekla je Katinka svojemu bratu, ki je prišel z mesta na počitnice domov „tako te ima rada, kakor nikogar drugega na svetu a ti si ne vzameš toliko časa, da bi jo šel vsaj enkrat obiskat. Že teden dni si doma, pa še vedno odlašáš. Revica bo kar čez noč ugasnila, tako je že slaba.“

Še le, ko ga tudi gospa Resnikova naprosi, se odloči za obisk.

„Francelj, moj Francelj,“ hoče zavpiti Rozinka, ko ugleda ljubljeno postavo med vrati, a sušica, ki se je naselila v njenem grlu, ji ne da glasu. Komaj slišno šepetajo njene sesušene ustnice:

„Kaj si vendar prišel, Francelj? . . . Vedela sem, da prideš . . . Nekaj mi je dejalo v prsih . . . Kako si dober! Pomisli, mama je včeraj dovolila, da te smem ljubiti . . . Kaka sreča za naju, ne res . . . Saj me še ljubiš, Francelj? Ali še veš, kako je bilo takrat . . . takrat v maju, ko“ —

Tu ji poide sapa, zapustijo jo moči. Utrujena ji pade glavica nazaj na vajišno.

„Vem, vem Rozinka,“ dé Francelj malomarno. a njegove misli so druge. Niso lepe te misli:

„Tudi to bo pobrala sušica. Sreča za me, sreča, da sem se še o pravem času spametoval . . . Kaj naj bi počel z jetično ženo?“

Poslovil se je na kratko in odšel s hitrimi koraki, kakor bi ga kdo podil . . .

Počasi tone solnce za gorami. Zadnji žarki posvetijo v sobo, kjer se je nastanila žalost. Vsa obupana stoji mati ob postelji svoje edinke s sklonjeno glavo, v očeh se ji svetijo solze. V prsih se ji pa trga srce, ko vidi, kako pojema mlado življenje.

Z vrta sem prihaja vonjava mladega cvetja . . .

„Najprej oče, potem Vilko in Milko in sedaj je še ta na potu v večnost. Ni ga zdravila več na svetu za njo . . . Šla bo za onimi in jaz bom ostala sama na svetu, zapuščena, brez tolažbe“ . . .

Hčerin slabotni glas jo vzdrami.

„Mati, proč s hijacintami! Zadušiti me hočejo, a jaz ne maram umreti . . . Sedaj ne, ko je on prišel . . . Moj Bog, kaj sem storila! . . . Vsa postelja je polna hijacint in kako strupem je njihov vonj . . . Tudi vas bodo zadušile . . .

Počasi stopi mati k oknu in ga zapre.

„Tako, sedaj mi je odleglo . . . Kdo bi si mislil, da imajo te rože tako moč! . . . Mati — Fran — Francelj — sedaj sem — srečna.“

Govorila je resnico, zakaj v tistem trenutku je odplavala njena čista duša v boljše življenje, kjer ni zmot in prevar.

Pač srečna Rozinka, da je šla še pred časom s tega slabega, ničevega sveta . . .

ZOFKA KVEDER-JELOVŠEK:

MITIKA.

Mitika je šla na trg. Z Marico je šla, z našo novo kuharico. Zdaj je na trgu vse polno sadja, hrušk, jabolk, grozdja in melon. To je Mitiki zelo všeč, posebno, ker ima tudi ona svojo torbico in dobi par češpelj ali kaj takega, da nosi in ne gre samo zastoj in brez potrebe z Marico. Mitika je črna, to že vemo. To se pravi za zdaj so njeni laski še svetlokostanjevi ali ko bo velika, bodo črni. Oči pa so temne in velike in tako sladke, kakor tiste zrele, črne črešnje, ki jih ima vsak rad. Polti je rjave, zagorele. Na glavi nosi rdečo ličko kapico, tisto majhno, okroglo, s črnimi franžami nad levim ušesom, ki se nosi po celi gorati hrvaški Liki in po celi sivi, skalovati Dalmaciji. Na debele, široke, hitre in nerodne nogice ji natikamo široke amerikanske opanke, v katerih izgledajo otroci še bolj sladko, igrakasto in ljubeznjivo nerodno. O veliki noči je bila stara Mitika dve leti, velika je že, močna, čokasta. Telovaditi zna imenitno, z rokami se obesi na drog, pa se ziblje sem ter ja, kakor jo uči Vlada, ki je že sokolašica in zna vse skoke čez konja, čez mizo, vsa plezanja po lestvi gor in dol ter si domišlja, da bo prej ali slej gotovo „naprednjačica“ v Sokolu. Ko je bila Vlada stara dve leti je bila pametnejša, gladko je govorila in razumela je češko in hrvaško, Mitika pa je bolj počasna. Še le zdaj je spregovorila. Ali ona je bolj priliznjena, nekako toplejša in mehkejša. Kadar me zjutraj objame in pravi, da sem „dlaga, dlaga mamita“, da me ima „vlo lada“, da je „mamita dobla, lepa“, — ej, kako sladko mi je v srcu, roke so vse mehke prečudne sladkobe. Svet je lep, skrbi odstopijo, tako mirne so misli, vesele, jasne.

Mitika je šla z Marico, v roki je imela torbico in krajcar. Mitika ve, da je krajcar imenitna stvar in zelo lakomna je na denar. Pozabila sem zadnjič mošnjiček na pisalni mizi, bilo je prvega in mošnjiček je bil poln bakrenih krajcarjev, niklastih petic in desetic, goldinarjev in petkronskih tolarjev. Mitika je splezala na stol, vzela mošnjiček, odprla ga je v nekem tihem

kotu, sesula denar in ga stlačila v žep, ki ga ima na svojem črnem predpasniku in ki je drugače vedno ves poln fižola, kamenčkov, šišk in frnikulj. Stisnila je pest gori, odšla v kuhinjo in dala Marici v kovčeg, ki je bil slučajno odprt prgišče denarja, najbrž nji zato prvi, ker ji daje ob desetih žemljo z mlekom ali pa ji namaže kruh z medom ali maslom. Vlada se je gugala na gugalnici in je letala visoko skoro do stropa, na njeni stelaži je stala košarica z ročnim delom, nedotaknjena seveda, cele počitnice dela nekaki prtič in če bo do Božica gotov je še veliko vprašanje pri njeni pridnosti. Mitika Vlado ni motila, ni kričala, npr še njo vzame gori, kakor navadno, velikodušno in tiho je spustila par kron v košarico z ročnim delom. Potem je odnesla dve debeli petkroni v predalček tatejeve nočne mizice, kjer so včasih bonboni spravljani, ostanek pa je spravila, v svoje črne čevljičke, ki jih nosi samo ob deževnem vremenu. Vrnila se je v kuhinjo mleko jest in jaz sem jo odnesla spat. Vstaja vsak dan že ob šestih pa je zato ob enajstih vsa trudna in zaspana. Zelo nedolžno se je držala, poljubila me je prisrčno, rekla, „lako not“ in se obrnila k steni, s čistjo vestjo. Kmalu na to je bilo treba poslati k peku po kruh po kruh a moje denarnice nikjer nikod. Iščem po vseh žepih, torbicah, miznicah, omarah, denarnice ni in ni. Rekla sem končno Marici naj mi posodi dvajset krajcarjev, da ne moram menjati papirnati denar. Ona odpre kovčeg a na njenem nedeljskem šalu leži kup denarja. Spomnili smo se precej kdo bi bil znal igrati Miklavža in dali smo se na iskanje med Mitikinimi igračami. V škatlji je bil zajček, kateremu je izpulila ušesa, pes, siromak brez repa in mačka, kateri sem prišla včeraj dva črna gumba namesto rmenih, lepih očij, ktere je imela, ko jo je prinesla babica Miciki za god. Tudi majhna lesena zibka brez punčke, pohabljena okrogla muzika, rmeno pišče brez nog in par majhnih žogic je bilo notri. Čisto na dnu med papirjem, fižolom in kamenčki je bila moja denarnica prazna in brez krajcarja. Zdaj smo vedeli vse in vsi smo se razpršili po stanovanju in iskali ostanek denarja, Ali še le popoldne je Vlada našla v košarici krone, zvečer še le mož tolarje a tisto, kar je spravila v črne čevljičke smo našli še le čez pet dni, ko je začelo zopet deževati. Od takrat skrivamo vse pred Mitiko, kakor pred povodnjo. Vse zavleče in skriva v nemogoče kota, nič ni varno pred njo, ne rokavice, ne ključi, ne knjige, ne čevlji. Če dobi krajcar stiska ga cel dan v roki in ko gre na sprehod bi hotela v prodajalnici ali pri branjevki dobiti pol Zagreba zanj. Danes na trgu ji je hotela kupiti Marica za tisti slavni krajcar hrušk, ona pa je hotela imeti grozdje. In kmet se jo je usmilit in ji je dal grozdje, ker mu je bila všeč in ker ima tudi on doma tako majhno punčko.

Mitika je čudno dekletce. V začetku nisem vedela, da deluje petje in glazba na njo čisto nasprotno, kakor na druge ljudi. Pela sem ji, kadar je bila sitna in žalostna ali bolj kakor sem

ji pela, bolj je jokala. Zdaj že vem, da napravi petje njeno smešno otroško srcece žalostno in ne pojem, če je ona v sobi. Včasih se spozabim in zapojem na vse grlo kakšno našo staro, domačo pesem. Ali takoj priteče Mitika k meni, stisne se v moje naročje, poljubi me, objame me in njene oči so še večje, solzne, žalostne in prestrašene. Če ne utihnem, zajoka, prilizne se, pritisne svoj topli, mehki obrazek na moje lice in me tolaži: „dlaga mama, dlaga mama!“ Ona misli, da pojem iz žalosti, zato je tako vznemirjena, zato postanejo njene oči velike in polne sočutja.

Imela je punčko, veliko plavolaso in lepo punčko. Zobke je imela in modre, začudene oči. Te oči so Miciko zelo zanimale. Vedno so bile odprte, gladke, začudene, nikoli se niso zaspale. Mitika jih je imela posebno rada. Vedno jih je tipala s svojimi nerodnimi prsti, prala jih je, poljubovala, pikala jih je s svinčnikom ali one so ostale neobčutljive, trde in vedno enako jasne. Čudila se je Mitika nad temi očmi. Kregala se je s punčko zakaj ne spi, zakaj gleda, vedno, vedno gleda. V noči je ležala punčka na vzglavju poleg Mitike ali spala ni. Kadarkoli jo je Mitika pogledala, punčkine oči so bile že vzbujene, odprte, mirne in jasne. In Mitiko je to vsak dan bolj jezilo. Natepla je punčko ali punčka je taka, da ni nič žalostna, gleda, gleda, kakor da ji je vseeno, če jo ima Mitika rada ali ne. Neko popoldne ji je raztrgala Mitika obleko. Vse ji je raztrgala; predpasnik s čipkami, moderc pošit s srebrnimi nitkami, rdečo kijkljico, sploh vse. Punčka se ni zmenila. Prišla je mama, jezila se je na Mitiko, rekla ji je, da je grda in hudobna, vzela ji je punčko in spravila jo je v omaro. Mitika se je držala trmasto in nič ji ni bilo žal, da je šla brez punčke spat. Drugi dan je sešila mama punčki drugo obleko. Ne več tako lepo, ampak čisto gladko brez čipk. Mitika je vzela punčko in splezala je z njo na divan. Dolgo se je pogovarjala z njo ali punčka je bila dolgočasna in pusta. Samo gleda, gleda, vedno enako začudeno in neumno. Mitika je šla z njo v kuhinjo, ponujala ji je žemljo, hruško, orehe in fižol ali punčka ni postala kratkočasnejša. Mitika je našla v kuhinji dolg žebelj, Zabijali so nekaj v steno, pa je ostal žebelj na stolu pri oknu. Nov je bil, velik in svetel. Mitika ga je vzela in odšla z njim nazaj v sobo zelo zadovoljna. Zopet je splezala na divan in se igrala z punčko in žebljom. Velike, modre in mirne punčkine oči so jo zanimale in jezile. Svetile so se lepo, začudene so bile, široko odprte in nič niso zamežikale, če jih je potipala Mitika s prsti. Kakšne oči so to, kakšne čudne oči! Mitika je prišla žebelj in je potrkala z njim na te trdovratne, mirne in lepe oči. Malo je zacinknilo ali oči se niso zganile. In Mitika se je zjezila prav do kraja. Pikala in tepla je lepe, plave oči, suvala je v nje, kar je mogla. Vsa je bila rdeča in vroča od napora. Trdno je držala mala pest svetel žebelj in pikala je, pikala in suvala z vso silo v modre, mirne punčkine oči. In takrat se je nekaj zlo-

milo, nekaj je počilo, modre, jasne in lepe oči so se nekam pogreznile in dve grdi črni luknji. dve strašni, temni jami sta se zarezali Mitiki v obraz. Mala roka je omahnila, žebelj se je skotalil na tla, srce je vztrepetalo v grozi. Strašna žalost se je prebudila v prsih, strašno kesanje jo je streslo celo, celo in bridko usmiljenje, grenko očitujoče sočutje ji je stisnilo grlo. Moj Bog, moj Bog, kaj je Mitika naredila?! Kam so še pogreznile lepe, mirne plave oči?! V neizrečeni grozi je obsedela Mitika na divanu, punčko pred seboj. Zakrila si je oči, še dihala ni od straha. In morda ni res, nič se ni zgodilo, zastonj se je prestrašila. Pogledala bo in punčka bo taka. kakor je bila do zdaj, oči bodo, kakor so bile: velike, mirne in lepe. Spustila je rokico doli, odprla je oči, pogledala punčko. Ali punčka je imela dve grdi, črni jami pod čelom, slepa je bila in strašna. Mitika je zakričala na ves glas, spustila se je z divana, padla je od žalosti na tla, tiščala je roke na obraz in trepetala je od groze. Prileteli smo od vseh strani. Vrgla se mi je v naročje, obupana, drhtajoča in prestrašena. Stiskala je svojo glavico na moja prsa, vzdihovala je, kričala je od groze in žalosti, vsa je bila mokra od bridkih, skesanih solz. Vlada je vzdignila punčko. „Kaj si naredila?“ je vprašala ali Mitika je vpila še bolj strašno, še bolj obupano. Skrili so punčko a jaz sem nosila Mitiko po sobi gor in dol, tolažila sem jo, poljubovala sem jo, z najslajšimi imeni sem jo klicala. Ali ona je jokala nevtolažljivo, vedno je ponavljala: „mama, beba bebe, beba bebe,“ kar se pravi „punčko boli, punčko boli.“ Celu uro sem jo imela na rokah in komaj sem jo malo umirila. Tiščala je oči skupaj, ni se upala pogledati, da ne bi zopet zagledala dve črni strašni jami v sladkem, smehljajočem punčkinem obrazu.

Mitika ima sploh zelo rada punčke, igračke in posebno otroke. Zapazila sem, da imajo majhni otroci zelo veliko naklonjenost eden do drugega. Prej včasih mi je bilo smešno videti, kako se srečata dva psa, kako se ovohata, gledata in seznanita. Zdaj pa vem, da delajo mali otroci isto. Mitika sreča fantka ali punčko njene dobe in takoj teče k otroku, pogleda ga, prime ga za gumb ali za pentljo, potipa mu ličece, pogladi mu laske, sploh obnaša se z neko sladko, neumno toda mično nerodnostjo. Če je fantek tudi prijazen, če punčka ni ponosna ampak ljubeznjiva, se stvar prav gladko in lepo izteče. Otroka se pogledata, prijazno seznanita in v največjem prijateljstvu ginljivo poslovita. Če pa se naleti Mitika na otroke, ki so bolj samosvoji, redkobesedni in resni, se konča cela historija večkrat prav viharno. Mitika ponuja vedno bolj goreče svojo prijaznost. če pa le ni odmeva, se zna naglo razjeziti in njena velika ljubeznjivost se spremeni naravnost v nasprotje. Zelo razžaljena je, namrgodi se in kar razžaljiva postane. „Ti si bek,“ pravi, kar pomeni, da je tista punčka grša od noči. Če ta izjava nima posebnega učinka in če ozmerjani flegmatično capa svojo pot dalje, zna postati

Mitika rabijatna. Na promenadi je dva fantka pri taki priložnosti, kar prevrnila, eno punčko pa je vščipnila v uho. Seveda je ona tudi dobila plačilo, kakoršno ji je šlo, ali zdaj vseeno pazimo strogo na njo in svarimo flegmatičnejše gospodke in gospice pred njeno agresivno ljubeznijo.

Sicer pa ima Mitika sploh še jako naivne pojme o svetu. Zadnjič smo se vozili s fijakerjem k Savi. Seveda je bila tudi Mitika z nami in vožnja se ji je toliko dopadla, da zdaj vsakega fijakerja že od daleč navdušeno pozdravlja. Včeraj je bila ravno zelo trudna, ko smo šli po ulici. Pred nekimi vrati je čakal fijaker. A Mitika tebi nič meni nič se kar lepo izpuli iz rok in naravnost k fijakerju. Kar na trotoar se je vsedla, ko nismo hoteli akceptirati njenega prédloga. Z vsemi štirimi se je branila dalje in nikakor ni mogla pojmiti zakaj smo tako trmasti in neumni in se ne vozimo z fijakerjem, ko stoji pred nosom in je tako fletno voziti se ž njim po mestu.

Zvečer, ko je čas, da bi šla spat, Mitika še le prav oživi. Pri večerji mežika z očmi, komedije dela, zobke kaže in klepeta brez prestanka. Kakor živo srebro se vrti na stolu, priklanja se na vse strani, meče servieto v tateka in ne ve, kako bi bila še bolj ljubeznjiva in priliznjena. Ali koristi ji to vse skupaj nič. Trdega srca jo vzamem doli iz stola, nesem v spalnico in nobeno poljubovanje in objemanje ne pomaga: v posteljo mora pa mir. Če mene kak večer slučajno ni doma, najdem, ko se vrnemo Mitiko vselej v Vladini postelji. Vlada se izgovarja, da je bila Mitika najbrž bolna, ker je jokala in nikakor ni hotela zaspiti. Jaz pa že poznam take bolezni. Igrati se hočeti obe in če vzame Vlada Mitiko k sebi v posteljo zaspiti ob desetih namesto ob osmih. Zato je Vlada vselej okregana zaradi Mitikine „bolezni“. Kadar je v naši družini kakšen posebno svečan in prazničen dan, kakšen god ali kakšna druga rodbinska slava, takrat ima tudi Mitika večjo slobodo. Zvečer jo pustim, da leta v sami srajčki okrog po sobah. Zdaj po leti so zaradi vročine odprta vsa okna in vsa vrata, pa ima Mitika dovolj prostora za svoje letanje. Najbolj se ji dopada skakati po posteljah in dívanih. Skače, skače, naenkrat se spusti, pade in kakor žoga odskoči kvišku. Vriska, smeja se, vsa srečna je in zadovoljna. In mi vsi, ki gledamo našo veselo, živo, ljubeznjivo Mitiko smo ž njo veseli, brezskrbni in živahni.

Moje mnenje je, da so take Mitike vsaki hiši jasen blagoslov, vesela solnčna srečica, ki prežene vse skrbi iz mislij in razvedri vsako žalostno srce. O, Mitike, zlate, ljubeznjive, pri-srčne Mitike!

KORITNIK:

VETER JESENSKI ŠUMI SKOZ ALEJE.

Mrtvi so parki, tihe fontane,
solnce se v kapljah zlatih ne smeje —
kot ob pogrebu brez sveče in križa
veter jesenski šumi skoz aleje.

Kje si ljubezen v smehu mladosti,
nema kraljica volje in sile,
kje so roke, ki so kras ti odnesle,
kje so roke, ki so kras ti poskrile?

Kje ste šepeti, smeh in poljubi,
vtisnjeni v knjigo stolistih parkov —
tople besede, dvignjene grudi
polskrite v svilo luninih žarkov?

Mrtvi so parki, tihe fontane,
v mrzlem zasmehu se krhajo veje —
kakor ob grobu obupano pesem
veter jesenski šumi skoz aleje . . .

PAVEL Z.:

RESNIČNA PESEM.

V veseli družbi bil sem jaz sinoč . . .
Kozarci so žvenkljali in na moč
napivalo se je domovju in Slovanom.

„Bog živi domovino! Rešimó
germanskega jo jarma! Saj je tó
naloga naša najprva in najsvetejša!“

In „Živijo! Rešimo jo! Nazdar!“
po sobi zagrmelo je mi, kar
mož bled in lep, ki preje molča je, se dvigne.

„Gospoda, lepe so besede te,
ki slišim jih od vas, ali gorje,
domovja s frazami ne bodete rešili!

Le z delom, delom se napravi kaj,
in vsak od vas pokaže zdajle naj,
da fraza bila ni napitnica domovju!“ —

Takoj gospod idealist ostal
je sam; s predlogom goste je pregnal
on tem: „Vsak naj kaj Ciril-Metodu zdajleda!“

R. ROMANOV:

MISLI.

Imajo cilje zvezde
ki čez brezkončnost béžé,
imajo cilje valovi,
ki čez morje hrumé.

Imajo cilje misli,
ki k tebi skoz noč gredo —
temne, tuje cilje — —
zato mrjó, mrjó — —

ELVIRA DOLINAR:

SNUJTE GOSPODINJSKE ŠOLE.

Kedor prepotuje milo našo domovino, a ne gleda samo v gore in gozdove, temuč skuša seznaniti se tudi s prebivalci dotičnega kraja, se ne bo mogel obraniti žalostnega spoznanja. To ljudstvo, ki je v bistvu tako jedrnatega, zdravega značaja, pošteno, ljubeznivo, gostoljubno, je, žali Bog, v kulturnem oziru jako zaostalo. Sicer je to čisto umevno in naravno, da slovensko ljudstvo ni moglo napredovati korak za korakom s svojim severnim sosedom. Zakaj tega ni moglo storiti nam pové dosti jasno zgodovina.

Bili so Slovenci pred tisočimi leti mogočni rod poznejše pa so jih razmere spravile pod nemški jarm, a odslej jim je bila odrezana pot slobodnega razvitka.

Prišla so težka stoletja turških bojev. Kakor skala je stal slovanski jug ter je branil trepetajočo Evropo pred sovražnimi invazijami. Samo dvakrat se je posrečilo divjim roparskim četam predreti do Dunaja. A slovanska kri je tekla v potokih leto za letom. Med tem, ko so severni sosedje v tihem miru po svojih samostanih gojili znanstvo in umetnost, krvaveli so jugoslovanski sinovi na bojnih poljih, njih žene in otroci pa so morali v sramotno suženstvo.

Da pod takimi okolnostmi ni mogoč kulturni razvoj je pač umljivo. Obmejni rodi so se borili za svoj obstanek. Ko so pozneje ponehaval kruti boji, ko se je nemirni sosed skril v svoj brlog bili so uže tako utrjeni, njih življenska sila je bila tako izčrpana, da so se radovoljno klonili pod nemško gospodarstvo.

Še-le novejša doba je zbudila Slovence zopet iz agonije, da so se zavedli sebe in svoje narodnosti. Pričelo se je prav živahno gibanje. Vse širem naše domovine so se pripravljale narodne organizacije. Narod je hotel doteči z orjaškimi koraki, kar je zamudil v celih stoletjih.

Umevno je, da so voditelji naroda polagali težišče na narodni moment. Veliko je čuti o narodnih pravicah, o slovenskem jeziku, o iztiranju tujega elementa. Toda kaj se s tem doseže? Ustvarilo se je nekoliko narodne inteligence, ki se razkropi širem naše velike očetnjave, ker ji tesne meje domačega ozemlja ne nujajo kruha. A najboljše med njimi nam pogoltno

tujina, ne vrnejo se več, ali se aklimatizirajo med tujim ljudstvom.

Toda široke mase ljudstva večinoma niti ne razumejo živahnega gibanja po mestih. K večjemu mestne okolice so se začele gibati, raztezajo premrle ude ter si manejo zaspane oči. A kaj je s tem pomagano? Pri prvi priliki bodo pomagali pobijati nasprotniku okna, romali bodo trumoma v zapore, a ko pridejo s tujci v ožjo dotiko, bodo zatajili svoj materni jezik, sramovali se bodo svojega slovenskega rodu, a se obračali kot pristni Germani. „Herrenvolk“ pa, ki pride v dotiko s tem ljudstvom, ga bode nadalje imenoval „minderwärtig“.

Pojdite med ljudstvo, voditelji vi, a pojdite z odprtini očmi, da bodete videli, česa nam treba.

Zakaj pa je naše ljudstvo tako zaostalo in zanemarjeno? Zato, ker nima prilike se izobraziti. Še celo šolska obveznost je pri nas okrajšana. Med tem ko hodijo drugod otroci do 14ega leta v šolo, spuste pri nas 12letno deco iz šole. Torej v dobi, ko se mu razum še-le nekoliko razvija, ko bi bil še-le zmožen se kaj učiti, ga spusti kot zadosti izobraženega, kot gotovega na prosto.

Ne oporekajte mi s ponavljalno šolo. V ponavljalnem pouku se ne uče otroci nič. Tvorijo samo muko učiteljem, kojim je težko brzdati mlade veseljake, ki se čutijo šolski disciplini uže odraseni ter smatrajo poučne ure sploh le kot odmor, med kojim ni treba doma delati.

Vsaj eno šolsko leto več bi pomenilo za Slovenstvo več kot vsi samoslovenski ulični napisi ljubljanski.

In kaj je celo z našimi deklicami!

Poglejte v te kmečke bajte, pogledajte zanemarjeva stanovanja, zakajene, neokusne kuhinje. Groza popade človeka, ako vidi, kako se tukaj gospodinji. Dostikrat nimajo gospodinje niti pojma o najprimitivnejših opravilih. Ako se jih opozori na ta ali oni nedostatek, ti bodo skomizgnile z ramami ter Ti bodo z usmiljenim nasmehom razlagale, da za take malenkosti vendar nimajo časa, ko je na polju toliko dela. Snaga in red so jim večinoma nepotreben luksuz, ki sodi samo v hišo bogatih ljudi. In vendar bi tudi reveži lahko bivali v primerno posnaženih prostorih, če bi vsaj znali, kako jih treba snažiti in vrejati. O kuhinji bi se dal zopet napisati cel kapitel. Koliko potrafi in zavrže gospodinja v svoji nevednosti, kar bi lahko še uporabila; kolikokrat je primorana slabo živeti, ker ne vé, kako bi si pripravila z istimi sredstvi dobro in okusno jed.

A kedo naj jo to uči?

Tu bi bile gospodinjske šole na mestu. V Ljubljani imajo baje nekaj takega. A kaj hasni ena šola za celo kronovino? To je prazen nič. Moral bi biti gospodinjski tečaj v zvezi z vsako ljudsko šolo. Zato bi morala biti nastavljena na vsaki šoli vsaj

ena učiteljica, ki bi imela skušnjo za gospodinjsko šolo. Obisk tega tečaja bi moral biti obvezen za vse deklice višjih razredov.

Seveda se ne da zvršiti tako ogromna organizacija kar čez noč. Polagoma naj bi se razširile šole, priklopili bi se gospodinjski tečaji, a čez kakih 50 let bi se lahko s ponosom ogledali po dovršenem delu in lepih uspehih.

To bi bila najboljša obramba proti tujemu navalu: notranja kultura, izobraženo ljudstvo. To bi bila organična pomoč, kajti povzdignila bi cel narod. Srednje šole so sicer prav lepe in tudi potrebne, a one ne tangirajo ljudstva. Poleg najlepših in najboljših srednjih šol, poleg toliko zaželjene univerze ostane ljudstvo topa, nezavedna masa, pripravna za potujčevanje. Samo notranja kultura zamore rešiti ljudstvo potujčevanja. Tudi najlepši zakoni ravnopravnosti ne pomagajo nič, dokler je ljudstvo samo še dostopno tujemu uplivu. Nasprotno pa tudi najintenzivnejši poskusi germanizacije ne bodo dosegli uspeha, ako zadenejo ob trdnjavo visoko izobraženega roda. Pa tudi najzagrizenjši nasprotniki Slovenstva ne bi se mogli obregniti ob „Minderwertigkeit,“ med tem, ko imajo danes dostikrat — žal — še prav.

Ker je pa žena kot mati in varuhinja domačega ognjišča prva odgojiteljica naroda, treba je pred vsem izobraziti deklice, da postanejo umne gospodinje, dobre matere. Uzgojna metoda na kmetih je naravnost grozna. A kako naj bi bila drugačna, ker so matere same nevedne, zapuščene sirote. Zato dajte ljudstvu prilike, da si izobrazijo svoje hčere — doživeli bodete čudeže.

KRISTINA:

PESMI.

I.

Na vrtu pomlad je cvetela,
zaljubljeno slavec je pel —
in zvezdic nebroj žarel,
midva sva se rada imela . . .
In prišla je tista noč
z vonjavami vsa nasičena
in z zvezdami vsa nakičena,
o tista prelepa, sladka noč!
ko gorel ti v skritih željah je obraz
ljubezen svoj god praznovala,
ob mizi midva radovala
sva v pozni se nočni čas. —

Zbežala mladost iz srca,
zbežale so najine sanje,
nič meni, nič tebi ni zanje
in tujca sva si midva.

* * *

II.

Pod lahno meglico
travniki spijo,
med jelšami vali poltiho
pojo melodijo . . .
o pažu in kraljicini,
o tihih prelestnih nočeh
o toplih in ljubih očeh.

Moje misli dremotne,
v lepi noči samotne,
težka je vaša pot.
V temo vijó se steze,
žalost sama mimo gre,
truden korak ne ve kam, ne kod.

Pod lahno meglico
travniki spijo,
med jelšami vali poltiho
pojo melodijo.

ZVORAN ZVORANOV:

TRUBADURSKA.

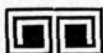
Na višavi, na višavi
zvezdice gorijo,
kakor tvoji očki plavi
žarno se blestijo
na višavi . . .

V mirni noči, v mirni noči,
sape trepetajo,
kot pozdravi moji vroči
v tvojem vrtu šepetajo
v mirni noči . . .

SEMJON:

MIRA.

V tvojih očeh je raj,
nebeških zvezd je sijaj.
Ko greš o mraku tod,
nastlan je z rožami pot,
metuljčki se ti klanjajo,
ki v rosnih cvetkah sanjajo.
Mira, Mira . . .
V tvojih očkih gori,
moja sreča se v njih blesti
v njih moja duša zgorela bo,
v njih moja mladost ovenela bo.

SMEŠNICE.

V kopališču.

Bože, ko bi bil vsaj Ivan tu, da bi
„slučajno“ zdrknila in se topila.“

Nesrečen.

Berač: „Oh milostljivi gospod, darujte mi kaj
malega, sem z nesrečo preganjani človek.“

Gospod: „Hm - meni se zdi, da ste bili ne-
davno pri meni, kakor gluhi.“

Berač: „No, toraj vidite milostljivi gospod -
tukaj imate najboljši dokaz moje nesreče.
Moram ravno Vam pasti v roke.“

Razpisujemo danes

deseti natečaj ugank

ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti: Rešitve naj se dopošljejo najkasneje do 15. oktobra. Naslov: „DOMAČI PRIJATELJ“ v PRAGI VIII. Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrovih proizvodov in člani njihovih družin.

Število rešenih ugank ne odločuje, ena zadostuje.

Cene so:

1. *Florentinsko poprsije „Bianka“* (po sliki).
2. Oton Zupančič: *„Čaša opojnosti“* (krasno vezana knjiga).
3. *Album na razglednice.*
4. *Pogled na Split* (slika v okvirju).
5. Ivan Cankar: *Hiša Marje pomočnice* (krasno vezana knjiga).
6. *Majolična vaza.*
- 7.—8. *Posodice za kavo*: tri skudelice in krožniki z napisom: „Vydrova žitna kava“.

90. Magični kvadrat.

Branko iz Luč.

b	b	b
b	k	o
o	o	o

Naprej in nazaj, navzdol in navzgor naj se čita enako.

91. Homonim.

Ciril Ivančič v Kanalu.

Ko je izpraznil vse _____, zapregel je konja in šel — —.

92. Rebus.

Stevo Ermanov, Sv. Vid.

E $\frac{1}{2}$ Janez'

93. Zastavica.

Ivan Kok, Tupaliče.

Katerih živali imena zapišeš lahko z polovico črk?

94. Uganka.

Milka iz Mengša.

Ak, naglašam tretji zlog imam zabeljeno jedilo, če pa naglašam prvi zlog Vas bo gotovo razžalilo.

95. Tajinstveni napis.

Ciril Ivančič, Kanal.

Prijel, čitaj doma!

96. Homonim.

Amalija Štamol, Žalec.

Danes nam — — rekla, da si ne smemo sami kruha — —.

88. Računska uganka.

Milan Vrezec, Ribno.

	7	10	13	
11				10
7		12		7
10				7
	12	4	6	

Prazni kvadrati naj se spopolnijo s števili: 4, 4, 4, 5, 6, 6, 8, 8, 9, 10, 10, 10, tako, da je vsota vsake vodoravne, vsake navpične in dijagonalne vrste 40.

97. Zastavica.

Fr. Solar v Nevenkje.

Imam dično čašo prosa, ako iz nje eno zrno vzameš se v nji pozna.

98. Konjiček.

Sava Burič v Emoni.

na													sim
	ko	deč							še	me			
	lil	sem	so	lo					na	pa	ra	ko	
		ro	vse	z	de	gle	o	za	za				
		mis	sil	ko	*	njo	vo	ma	po				
		ost	je	ko	ne	dal	na						
				a	Tra								

Rešitev ugank v 9. številu.

81. Opeka. 82. Nesel, lesen. 84. Stotnik. 85. Eva. 86. Dunaj. 87. Več velja prihranjeno jajce, ko pojedena vol. 88. Po parkljih. 89. Uš.

80. Naprej zastava Slave,
na boj junaška kri!
Za blagor očetnjave
naj puška govori!

83. Da mi biti je drevo,
bil poleti rad bi lipa,
v njeni sencji je hladno,
cvet na potnika se vsipa.
Da mi biti je drevo,
bil pozimi rad bi smreka,
drugo drevje še goló,
topla greje njo obleka.

O. Z.

Dobitki devetega natečaja

so bili izžrebani sledečim rešilcem:

1. *Akvarijum*: Marija Ferenčak, šivilja, v Brežicah.
2. V. Levstik: *Obsojenci* (knjiga): Marija Jeločnik, zasebnica v Ljubljani, Rožne ul. 39.
3. *Opatija* (slika): Aleks. Ambrožič, urar in trgovec z zlatnino, Gorica.
4. *Jardiniera*: Marija Tomažič, gostil. Trnovo na Kranjskem 81.
5. J. Kersnik: *Zbrani spisi* (knjiga): Marija Kastelic, sopr. strojnika, Ljubljana, Dunajska cesta, 19.
6. *Skrinjica za cigarete*: Jurij Gözelt, Djekše.
7. *Posodice za kavo*: Ivan Rejc, kovač, Tomin.
8. *Posodice za kavo*: Helena Jerman, posestnica, Šmarje 12, p. Sevnica.

Listnica uredništva.

Naročila, reklamacije, pritožbe, rešitve ugank itd. naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek. Zagreb, Illica 20.

Vijola. Vaša pesmica ni za tisk. Tudi črtica je še prešibka za javnost. Opisujete žensko, ki je propadla zaradi žganjepitja. Baje, ker jo je mož varal z deklo. Ali sami pravite, da je žena pila že prej predno je prišla dekla k hiši, čeprav le vino. Zdi se mi, da je v tem slučaju žena sama kriva, da se je mož od nje odvrnil. Pijanost je strašna napaka in enako odurna, naj je od vina ali od žganja.

VSEBINA: FRANJO NEUBAUER: Planinska roža. — IVAN STUKELJ: Neznačajnejš. — M. M. SELJANOV: Ko so pokopali mojega očeta... — PASTÚŠKIN: Prvi korak. — ŠTEFAN P.: Vsiljivki. — JOSIP KORBAN: Srečna... — ZOFKA KVEDER-JELOVŠEK: Mitika. — KORITNIK: Veter jesenski šumi skoz aleje. — PAVEL Z.: Resnična pesem. — R. ROMANOV: Misli. — ELVIRA DOLINAR: Snujte gospodinjske šole. — KRISTINA: Pesmi. — ZVORAN ZVORANOV: Trubadurska. — SEMJON: Mira. — Smešnice. — Uganke.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.

Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova 22.

Skrivnost zadovoljnosti.

„Na, torej zdaj imamo recept na zadovoljnost!“ se je oglasil predsednik „Kluba večnih nezadovoljnežev“, ko se je odbor, sklicani k izvanredni seji sešel v polnem številu v društveni dvorani. Stene so bile okrašene s slikami glav strašno kislo se držečih ljudi a na podstavcih so stali tu in tam našopani medvedi, ki so s pomočjo posebnega mehanizma neprenehoma godrnjali.

Predsednik je vzdignil kvišku zapečateno pismo.

„Kakor vam je znano, se moj prijatelj Sreča nikoli ni dal nagovoriti, da bi postal član našega kluba, vedno trdeč, da se čuti popolnoma zadovoljnega. Nisem mogel tega verjeti, kar lahko pojmite in zato sem vedno poizvedoval od njega, naj mi pove, kaj ga dela prav za prav tako zadovoljnega. On mi je končno obljubil, da mi bo to odkril ali še le po svoji smrti: potem, da mi njegovi dediči že pošljejo ta recept. Ostal je mož beseda. Tukaj je njegovo pismo!“ Vsi člani odbora so vstali in dah se jim je zatajil. Eden je celo pritisnil na neko kljuko ter zastavil mrmranje medvedov, da bi se bolje slišalo, kar bo predsednik čital.

Pečati so bili zdrobljeni, omot raztrgan in predsednik je s tresočimi rokami razgrnil papir.

„To je pa vendar-le neumnost!“ je vzkliknil predsednik in vdaril s papirjem na mizo.

„Odbor se je polastil papirja, ki je šel od roke do roke. Vsi so vrteli z glavami. „To ni neumnost, to so šifre!“ je proglasil končno profesor in doktor vsega znanja.

„No, toraj, pikolovec, stori svojo dolžnost!“ je rekel predsednik. „Ti vse veš, zato boš razumel tudi to zmešarijo!“

Profesor je potegnil iz žepa dva robca in si obrisal čelo, nataknil na nos ostre očale, dal si prinesiti papir in svinčnik ter sel k mizi v kotu, da ga ne bi motili. Drugi so ostali sedeti, kakor kipi, pričakujoč razjašnjenja skrivnostne oporoke.

Profesor se je zadolbil v dopis, pisal, potil se, kakor svoj čas, ko je delal maturo, vrtel z glavo, zdihoval, vstajal, zopet pisal, kričal in prepisoval.

Čudno pisanje!

Lepe okrogle črke so predstavljale ta le skrivnostni dopis:

Zbila isemo avedo anol uzak adol avolo ajena Ada isemo umol agela avsal akij edane apik atik avil odrol avol užitu anol akat avol, ijesi util ujut ehej kize anjel agol evihe ekone azerva, tomal eket izi anjel egol ivime epril adate ekome, adal iseme isil emol ogelo iprit uvoša ičil itik anjel egol even poblati enel kini ekok elal ečet izi anjel egol

ivime obuho util onome, adal eseme esel opril ejete anol togrele izi anjel egol ivime amat ilit anon ovimo agrol agoma tini aniče uma enjet opril ajeta onak posven užile izi anjel agol ivit imil ašut omel ičit imik obone obone iz kamo ebol. Arave anaja etel esel opol utema irek icepe utun tini ahita orop ebol dobo azvok enit alol eklul ibul uveču aniha onel azak edon ivoljo ined uževa.

„To je gorje, kakor hiroglifi!“ je od časa do časa godrnjal profesor.

Oba robca sta bila že mokra, pet kozarcev vode je popil ali dozdam brez koristi.

Štiri in dvonogi medvedi začeli so zopet mrmrati. Ubogi učenjak je že hotel poriniti svinčnik in članstvo kluba od sebe — v tem je odbijala baš ura modrih in omejenih duhov — profesor je storil to, kar je bilo po stanovah prepovedano: zadovoljno se je zasmeljal. A zdaj je začel v originalu goreče prekrizavati in pisati na novo, že deseto, polo papirja.

Potem se je malo zamislil, še enkrat pregledal in vzkliknil: „Slava!“

„Čitati! Glasno čitati!“ se je oglasilo naokrog.

In profesor je bral: Bil sem vedno zadovoljen, da sem mogel vsaki dan piti Vydrovo žitno kavo, jesti juhe iz njegovih konzerv, omake z njegovim pridatkom, da sem si mogel privoščiti njegove oblate in kolače z njegovim Buhtinom, da sem se prijetno ogrel z njegovim malinovim grogom in nič manj prijetno osvežil z njegovimi šumečimi bonboni „Ambo“. Ravnajte se po tem receptu in hitro bo odzvonilo „klubu večnih nezadovoljnežev.“

In res mu je že odklenkalo!

V klubovi dvorani so ostali samo medvedje in še ti več ne mrmrajo!

Pripravno --- --- --- steklenico

za Vydrovo žitno kavo priporočamo vsem svojim gg. odjemalcem. Ima zabrušen zamašek, tako da se v nji kava v doglednem času sploh ne izdiši. A gre vanjo skoro cela poštna pošiljatev, ker drži 8 litrov.

To steklenico dajemo za tovarniško ceno: **2 K 20 v**, zabojček 48 v, poštnino pa tu plačamo in si jo zaračunamo.

Polne steklenice ni mogoče pošiljati, ker bi se razbila.

Ali naj sami hvalimo svoje izdelke, ko nam to na tako ljubezniv način store že naši odjemalci? Imate k mesu in klobasam radi gorčico? Presodite, kaj nam pišejo P. n.:

Zdenka Klapkova, sopr. zdravnika, Zlonice: Vaša gorčica je izvrstne kakovosti.

Dr. Ladislav Klozner, c. kr. profesor, Kralj. Vinogradi: Vaša francoska gorčica je izborna, sedaj poskušamo tudi kremžko.

Boh. Petranova, babica, Kaňk, pri Kutni Gori: Z Vašo gorčico sem popolnoma zadovoljna.

Karel Přebyl, učitelj petja, Vysker u Turnova. Pisati hvalo o Vaši gorčici, mislim, je nepotrebno. Svetujem vsakemu: „Poskusi, ne bode ti žal“. Ne vem kako bi bil zadovoljen, ko bi moral pogrešati Vaše izdelke daljši čas. Prosim za takojšno pošiljatev naročené gorčice.

Jan Spillar, nadučitelj Lhota. Gorčica, ki sem jo naročil je izvrstna.

Václav Stěpan, posestnik pivovarne, Dobřejovice. Zadnjič nam poslana gorčica je izbornega okusa.

Bohumil Wegricht, uradnik, Herzegenburg. Z zadnjo pošiljattvijo sem bil jako zadovoljen. Posebno Vaša kremška gorčica mi znamenito diši uživamo jo pri vsaki priložnosti. Prosim, da mi takoj zopet pošljete 2 steklenice po 1/4 kg. kremžke gorčice, ker bi jo jako nerad pogrešal.

Dne _____
Pošljite mi na navedeni naslov 5 kg. „Vydrovek“ za 4 K 50 vin. poštnine prosto.
Pošljite mi _____ kg. Vydrove otroške moke. (1 kg. za 2 K 40 vin.)
Dalje _____ škatelj Vydrovih šumečih bononov „s sidrom“, _____ „Ambo“ po 2 K
K temu _____ škatelj Vydrovih juhnih konzerv, po 1 K 50 vin.
1/4 kg. Vydrovega dodatka za juhe in omake, za 1 K 60 vin.
_____ škatelj oblatov maslenih po 2 K
_____ „Destinn“ „ 2 „
_____ „Dessertek“ „ 3 „
1/4 kg. Vydrovega „Buhatina“ za 1 K
1 steklenico Vydrovega malinovičega groga za 2 K
1/4 kg. Vydrove gorčice francoske za 80 vin.
1/4 „ „ „ kremžke „ 80 „
Podpis in naslov: _____

Vydrove juhine konzerve.

Malo ognja, lonček vode pa Vydrova konzerva in za 5 minut imate izvrstno juho, kakoršno si poželite: grahovo, gobovo, lečino, nudlovo ali rižovo. Hitrejše priprave si res ni mogoče misliti in boljše juhe tudi ne. So res zelo fine te Vydrove juhe in pa cenene, krožnik stoji samo 6 vinarjev. Škatlja za 1 K 50 v, obseza 25 kosov teh juh pomešano. Če pa želite le eno vrsto, naročite jo v paketu, ki je $\frac{3}{4}$ kg. težak in tudi zadostuje za 25 porcij. Cena je ista. Poskusite in prepričani smo, da jih bode vedno naročevali. Vsa družina Vas bo pohvalila, posebno kdor si tudi zvečer ali dopoldne rad privošči krožnik tople juhe,

bo z našimi konzervami zadovoljen. Brez vseh priprav, brez truda skuhate v par minutah izborno juho. Poskusite!

Vydrov juhni pridatek

se rabi za zboljšanje okusa vseh juh in omak. Sploh daje vsaki jedi in prikuhi posebno prijeten in pikanten okus in imeniten duh. Na deželi, kjer se ne dobi vselej dobro meso, bi ga morala imeti vsaka gospodinja, kajti dobra juha nikakor ni postranska stvar. Če je juha slabotna in vodena je to za kuharico prav slabo spričevalo. Ako pa ima Vydrov juhni pridatek v shrambi, se ji tega neugodnega slučaja ni treba bati. Jakost je izborna in prekaša vse konkurenčne izdelke. Osobito po gostiinah, ob gostijah in takih prilikah se je obnesel prav izvanredno. Prijeten okus vsake jedi je predpogoj dobrega teka, dober tek pa je temelj zdravja. A to se tako lahko dočeli, ena majhna žličica pridataka v juho in ona je še enkrat boljša, kakor prej. Steklenica Vydrovega juhnega pridataka, ki obseza $\frac{1}{4}$ kg, stoji 1 K 60 v.

Vydrova tovarna hranil

Praga VIII.

(C. k. poštni urad, Praga 22.)

3 v znamka,
če na drugi strani razven naročila ni pripisane nikake pripombe,
slicer pa 5 vin.

Cenik naših izdelkov.

Vydrova žitna kava poslana posebej v platnenih vrečkah poštne prosta 5 kg.	K 450
Otroška moka v zavitkih 1 kg.	240
Juhne konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna) v škatlji za 25 porcijonov	150
Juhni pridelek, steklenica $\frac{1}{4}$ kg.	160
Šumeči bonbon „Ambo“ in tudi s „sidrom“ zavitek 50 kmd.	2-
Malinovi grog	2-
Oblati „Desert delikat“ zavitek s 50 komadov	3-
Oblati „Destin“ zavitek s 40 kmd.	2-
Masleni oblati zavitek s 25 kmd.	2-
„Buhtin“ v $\frac{1}{4}$ kilogramskih steklenicah	1-
Gorčica po francoskem in kremžkem načinu po $\frac{1}{4}$ kg. po	80

Za poskušnjo kolekcija vseh naših izdelkov K 1'80 in poština.

Vydrova tovarna hranil

Praga VIII.

(C. k. poštni urad, Praga 22.)

3 v znamka,
če na drugi strani razven naročila ni pripisane nikake pripombe,
sicer pa 5 vln.

Blagovolite čitati, kako naši naročniki hvalijo oblate.

P. n.:

Minka Dr. Šoriljeva, Podgrad v Istri: Vaši oblati „Desert delicat“ so izvrstni. Mala dva tleskata z rokami samega veselja, ko se z njimi sladkata.

Franja Brenc, sopr. nadučitelja, Velenje: Z Vašimi izdelki sem jako zadovoljna, posebno z oblatti „Destinn“ in z malinovim grogom. Zamorem jih priporočati vsakomur najtopleje.

Gregor Škrober, c. kr. finanč. nadkomisar v Gorici: Res imeniten prigrizek so Vaši oblati, imajo pa le eno napako, da ne trajajo nič. Komaj se začne in že je škatlja prazna. Pošljite mi toraj takoj zopet 3 škatlje „Dessert delicat“ in 2 škatlje „Destinn“. Ne pozabite, toraj štiri škatlje, imamo jih vsi jako radi.

J. Zupanc, Kanal: O kakovosti Vaših oblatoV Vam radevolje poročam, da so izvrstne kakovosti, ter prekašajo vse druge tuje izdelke nemških in laških tvrdk.

Fr. Čulk, c. kr. notar, Cerkno: Vašim oblatom ostanem zvest naročnik, ker jih smatram za zdravo in veleokusno jed, ki želodcu izvrstno ugaja. Ker se mi je pa zadnja pošiljatev že skrčila, pošljite mi zopet...

Dne.....

Pošljite mi na navedeni naslov 5 kg. „Vydrovke“ za 4 K 50 vin. poštnine prosto.

Pošljite mi.....kg. Vydrove otroške moke. (1 kg. za 2 K 40 vin.)

Dalje.....škatelj Vydrovih šumečih bononov „s sidrom“, „Ambo“ po 2 K

K temu.....škatelj Vydrovih juhnih konzerv, po 1 K 50 vin.

$\frac{1}{4}$ kg. Vydrovega dodatka za juhe in omake, za 1 K 60 vin.

.....škatelj oblatoV maslenih po 2 K

.....Destinn „ 2 „

.....Dessertek „ 3 „

$\frac{1}{4}$ kg. Vydrovega „Buhtina“ za 1 K

1 steklenico Vydrovega malinovega groga za 2 K

$\frac{1}{4}$ kg. Vydrove gorčice francoske za 80 vin.

$\frac{1}{4}$ „ „ kremške „ 80 „

Podpis in naslov:

Danes se Vam oznanuje:
staro, mlado, celi svet
„Vydrovko“ zajutrukuje.
Pravim Vam na svojo vest

brez prevare, brez zvijače
da jo ni nad njo pijače.

Zdravje svoje vsak naj ceni
sin in hči in oče, mati
zato v zimi in poleti
„Vydrovko“ le daj kuhati.

To je kava žitna prava
davna že je njena slava.

Človek vsak dandanes toži,
nad nervozo, nad bledico:
„zrnata“ Vas kava vodi
do zdravnika in v bolnico

„Vydrovko“ pa vsak dan trikat
brez škode piješ, — al' desetkrat.

Deci ličeca rudeča
Vydrova Vam kava dela;
mati vsaka, res skrbeča
ji bo rada slavo pela.

Najbolj dobra, največ vredna,
„Vydrovke“ je žitne vreča.

Gospodar je poln veselja;
dosti cvenka se prihrani
če mu petek in nedelja
žitne kave var pripravi.

Dozdaj je svet narobe stal,
ker je za „zrnato“ dajal.

Cena mala, kava zdrava,
to naj v hiši geslo glasi —
in povsod bo radost prava
naj bo v mestu ali vasi.

Naj bi vsi jo naročili,
zdravi in veseli pili!

*Razn navadnega praktičnega žepnega zapisnika
pripravljamo našim cenjenim gg. naročnikom pre-
senečenje v podobi štiridelnega stenskega kole-
darja, po originalu profesorja praške umetniške
akademije in slavnega jugoslovanskega umetnika
V. Bukovca.*

Vydrova tovarna hranil v Pragi VIII.

Netoliko priznanj o Vydrovi žitni kavi.

Alojz Pečnik, nadučitelj, Buče na Štajerskem: Blagovolite mi z obratno pošto poslati 5 kg. Vaše izborne „Vydrovke“, katere smo se jako privadili.

Terez. Ogriz, šivilja, Sele, p. Borovlje: Prosim pošljite mi zopet vrečico Vaše žitne kave. Priljubila se nam je tako, da ne moremo biti več brez nje.

Ivanka Pelan, sopr. blag. v Ljubljani: Vaša kava nam vsem, posebno pa otrokom, jako ugaja, zato nam je zopet pošljite 5 kg.

Pavlica Laufer, Vače: Vaša žitna kava mi zelo ugaja, zato si jo želim zopet.

Marica Lederer, hišnica v mežneriji Št. Rupert na Štajerskem: Prosim, pošljite mi zopet vrečico Vaše izvrstne žitne kave, brez katere ne moremo biti.

Ivan Jagodič, posestnik, Podgora, p. Dol pri Ljubljani. Prosim zopet za vrečico „Vydrovke“ ker ne moremo biti več brez nje. Jaz jo vsakemu priporočam.

Marija Gaberšek, Ljubljana: Prosim pošljite mi kar najhitreje vrečico Vaše dobre žitne kave, ker jo ne morem pogrešati.

I. Koman, Ljubljana: Prosim pošljite mi zopet eno vrečico Vaše izborne žitne kave.

Jurij Peternel, kovač, Račeva, p. Žiri: Vrečica je prazna, prosim pošljite takoj drugo, da ne bode mati jezna.

Franja Remškar, sopr. želez. uslužbenca v Ljubljani. Pošljite mi zopet 5 kg. Vaše žitne kave, ker se mi jako dopade.

Av. Agnola, zaloga steklč in porcelana v Ljubljani: Blagovolite naročeno poslati obratno, ker brez Vydrove kave zajutrek ne diši.

Katarina Majnik, Idrinja 403: Vaša Vydrova žitna kava mi zelo ugaja, brez nje ne morem biti.

Josip Kos, cestar, Biš, p. Sv. Bolfank: Prosim pošljite mi 5 kg. Vaše žitne kave, navadil sem se je tako, da brez nje ne morem biti, tudi želedec mi druge kave ne prenese.

Pripravno steklenico

za Vydrovo žitno kavo priporočamo vsem svojim gg. odjemalcem. Ima zabrušen zamašek, tako da se v nji kava v doglednem času sploh ne izdiši. A gre vanjo skoro cela poštna pošiljatev, ker drži 8 litrov.

To steklenico dajemo za tovarniško ceno: **2 K 20 v**, zaboječek 48 v, poštnino pa tu plačamo in si jo zaračunamo.

Polne steklenice ni mogoče pošiljati, ker bi se razbila.